

הרשות הלאומית
לבטיחות בדרכים

משרד החינוך
אגף זה"ב

שבוע המחוייבות הלאומי לבטיחות בדרכים

מערכי שיפור < דצמבר 2008

הרשות הלאומית
לבטיחות בדרכים

יום המחויבות הלאומי לבטיחות בדרכים

בפני מדינת ישראל עומדת משימה לאומית, להוביל תרבות של חברה בטוחה וסובלנית בדרכים ולהפחית את מספר ההרוגים בתאונות דרכים.

שינוי זה אפשרי – בתהליך ארוך, עקבי ונחוש של חינוך והטמעת ערכים המתחיל בילדים מגיל הגן ועד בגרותם בכיתות יב' ומחייב שתופי פעולה ואנשים מחויבים.

דמות המחנך/כת, הינה דמות משמעותית בחייו של הילד ונתפשת בעיניו כמובילה, מכוונת וכמודל לחיקוי. הדרכה והכוונה ממוקדת ומותאמת שלכם, המחנכים, תסייע לילדים בהקניית מיומנויות להתנהגות בטוחה בדרכים, בהעלאת המודעות לסכנות הקיימות בסביבת הכביש ותעצב תרבות של סובלנות.

אנו ברשות הלאומית לבטיחות בדרכים מאמינים בטוחים כי מערכי השיעור המצורפים שהוכנו לקראת יום המחויבות הלאומי יאפשרו את העשרת ידיעתם של הילדים, ויקנו להם כלים להתנהגות בטוחה בדרכים.

כמנהלים, כמחנכים וכהורים יש בידכם העוצמה והכוח להוביל תהליך של שינוי ברמת המודעות של ילדי ישראל לנושא.

בטיחותם של הילדים היא חובה המוטלת על כולנו והיא באחריותנו.

בברכה,

יאיר דורי

מנכ"ל

הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים

כתיבה ועריכה

אגף זה"ב משרד החינוך: ד"ר רחל רותם, נירה עדן, נחמיה זרחוביץ
הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים: יונת מרטון, בתיה לוי

ראות ונראות בגיל הרך

בעולם הדינאמי, מלא התנועה, הולכת וגדלה חשיבות של מהירות קליטת המידע, אופן קליטתו של המידע ושל הדרכים לעיבודו. תהליך למידה של התנהלות נכונה במרחבי תנועה המשתנים במהירות מחייב פיתוח היכולת לקלוט את המידע, לזהות את הגירויים, לפענח אותם, לבחור תגובה מתאימה ולבצעה במהירות. כשהילדים נמצאים בדרכים הם נדרשים להתמודד עם עשרות גירויים בו זמנית, מקצתם מעולמם הפנימי (חרדות, חששות חברתיים, ציפיות וכד') ומקצתם מהעולם החיצוני (מעברים בין כביש למדרכה, מתקני רחוב ומדרכה, סימנים, תמרורים וכד').

הטמעה של סכמות תגובה מתאימות למצבים אלה ושכלול השליטה בהן עד לרמה שמאפשרת בחירה מהירה, כמעט אוטומטית, תקל על הילדים להתמודד עם כמה משימות בו זמנית ותשפר את החלטותיהם בדבר ההתנהגות בדרכים.

(מתוך המבוא למדריך "לנוע בעולם מתנועע").

אחד המרכיבים ההתנהגותיים אותו אנו מפתחים בגיל הרך הינו בתחום **הבנת הנראה**.

הראייה של ילדים בגיל הרך מוגבלת על ידי גורמים שונים:

☀ **קומתם נמוכה**

☀ **שדה הראייה שלהם קטן ב- 30% לערך מזה של המבוגר.**

☀ **אין ביכולתם לשנות במהירות את מוקד הראייה ממרחק קצר למרחק ארוך.**

הבנת הנראה הינו תהליך תפיסתי המאפשר לתת משמעות לאובייקטים ולמצבים הנקלטים באמצעות חוש הראייה, מיומנות אותה אנו מפתחים בעזרת נושאים הקשורים ל**ראייה והיראות**.

הנושא **ראייה והיראות** חושף את הילדים למצבים בהם משתמשים בדרך רואים את האחרים ונראים או שאינם נראים על ידם.

הילדים לומדים לזהות מצבים ולמיינם על פי מאפיינים של ראות ונראות, ראייה חלקית ונראות חלקית.

הילדים מטפחים את יכולת ההתקדמות בסביבה חזותית משתנה ויכולת ההתייחסות לפרטים קיימים בסביבה והתמודדות איתם בהתאם לגבולות היכולת שלהם.

הצעות לפעילויות בנושא "ראייה והיראות"

המטרה:

זיהוי מצבים ומיונם על פי מאפיינים של ראייה, היראות, ראייה חלקית והיראות חלקית הכרת מקומות המהווים מכשול לראייה ולהיראות בדרכים (משחק מאחורי ולצד מכוניות חונות, חצייה בין מכוניות חונות, התמודדות עם מכשולים בדרכים כמו: מכולת אשפה, לוח מודעות ועוד..)

האמצעי: המחזה ודין

"מיץ פטל" / חיה שנהב

"הבית של יעל" / מרים רות

"מוקי ברוגז עם אמא" / טשרנוביץ-אבידר

דוגמא לפעילות עם הסיפור "מיץ פטל"

האם מה שלא נראה אינו קיים? נצטרף ל"מיץ פטל" האריה ולחבריו ונלמד על ראייה והיראות.

מטרות: זיהוי מצבים ומיונם על פי מאפיינים של ראייה, היראות, ראייה חלקית והיראות חלקית

אמצעים: כמה עותקים של הספר "מיץ פטל", שקפים עם איורי הספר.

נקרא את הסיפור "מיץ פטל" ונציג את הסיפור בשקפים כדי להמחיש את רעיון ההיראות והראייה לרבות מגבלותיהם. (אם לא ניתן להשיג שקפים ניתן לחלק בין הילדים כמה עותקים של הספר).

נשוחח עם הילדים על נושאי הראייה וההיראות בסיפור - המניע להסתתרות בעלי החיים, מידת היעילות של הסתתרותם, מאפייני הגודל שלא נלקחו בחשבון על ידי בעלי החיים (גובה ורוחב הגוף והפריט).

נשווה את המצבים בסיפור למצבים במציאות: ראייה והיראות במשחקים (מחבואים), במגרשי חניה ובדרכים.

חשוב לעמוד על משמעות הראייה וההיראות ולהסביר מושגים כמו: רואה ואינו נראה, הסוואה, נעלם מעיניי..., זווית ראייה, תצפית.

נדגיש מהם המקומות המהווים מכשול לראייה ולהיראות בדרך :

- מאחורי מכונית ומצדדיה (לכן אסור לשחק ליד מכונית חונה)
- בין מכוניות חונות (לכן מסוכן לחצות כביש בין מכוניות חונות)
- בסביבת רכב גדול (לכן אסור לחצות כביש לפני אוטובוס או משאית או מאחוריהם)
- כשיש חפץ גדול בדרך (לוח מודעות, פח אשפה וכדומה).

הרחבה

- ניתן להמחזיז את הסיפור ולדון בהתרחשויות
- משחקי הסתתרות למיניהם
- קריאת הספרים "הבית של יעל" או "מוקי ברוגז עם אמא" ועיבודם על פי אותם נושאים

הצעה לפעילות בנושא נראות בחושך

המטרה: פיתוח מיומנויות בתחום ראייה והיראות (זיהוי ומיון, הבנת הנראה, פתרון בעיות)

האמצעי: פעילויות בתחום "ראייה והיראות" מתוך המדריך לגננת "לנוע בעולם מתנועע"

דוגמאות לפעילויות:

1. "תיבת חושך"

הילדים צובעים קרטון בצבע שחור משאירים חור קטן להצצה ועוד חור שמכניסים אליו גרב כמו שרוול. בתוך הקרטון מכניסים דמות אחת עם מחזירי אור או מדבקות זוהרות ודמות שניה שחורה. אפשר גם דמות בהירה.

אחד הילדים מכניס את היד לשרוול עם פנס קטן ומאיר את הדמויות וחברו מציץ מהחור הקטן הנוסף. איזה דמות הם יראו יותר טוב ומה לדעתכם הסיבה?

2. לוח שחור ולבן, כפפות לבנות ושחורות

שני ילדים מסתתרים מאחורי הלוחות ומושיטים דרך פתחים את כפות הידיים עטויות בכפפות. הילדים מעבירים מסרים והוראות לצופים. הילדים הצופים צריכים לגלות את משמעות הסימן. הילדים יבחינו בקושי בזיהוי המסר בהתאם לצבע הלוחות והכפפות.

3. שימוש במחזירי אור

הרכבת פאזל במקום חשוך לגמרי. מספר חלקים עם סימנים זוהרים המקלים על ההרכבה, והשאר ללא.

4. חדר חושך - הדמיית רכיבה על אופניים בחשיכה

ילדים עם חולצות בהירות / ילדים עם חולצות כהות
אופניים: מחזירי אור על הגלגלים, על ידיים / רגליים של הרוכב.

